

سرگذشت

ایرانی وین

از امیر اشرف آریان پور

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی

مسافرانی که برای اولین بار وارد وین می شوند، قبل از هر چیز سراغ خیابان «رینگ» را می گیرند. این خیابان بعقیده همه یکی از زیباترین خیابان های جهان است، در مرکز شهر وین قرار گرفته و بخش يك شهر را همچون حلقه ای احاطه کرده است. در جنوب خیابان «رینگ» ابرای وین واقع است و در شمال، کانال رودخانه دانوب - که از رودخانه اصلی دانوب واقع در خارج شهر منشعب می شود - جریان دارد. در دو سوی خیابان بناهای قدیمی و با عظمتی نظیر پارلمان، شهرداری، دانشگاه وین، تئاتر «بورگ»، موزه های متعدد، کلیسای نئو کلاسیک «وتیف» و پارک های بسیار زیبایی از قبیل پارک شهر و «فولکس گاردن» و غیره بچشم می خورد.

همة این بناها و باركها، زيبا و دوست داشتنی است، اما ابرای وین جلوه و زیبایی دیگری دارد. نگارنده تاکنون بسیاری از ابراهای اروپا را از نزدیک دیده‌ام، معتقدم که ابرای وین بدون تردید در شمار زیباترین ابراهای اروپاست. نمای خارجی ابرا - باتوجه به محل ممتاز ابرا - همراه با تزئینات داخلی و کریستال عظیمی که بر تالار آن بر توافشانی می‌کند، آنقدر زیباست که محال است کسی باسانی از آن دل بر کند.

این ابرا - همانطور که در شماره ۶۴ مجله موسیقی از نظر خوانندگان عزیز گذشت - روز ۱۲ مارس سال ۱۹۴۵ هدف بمباران قرار گرفت و بلافاصله پس از خاتمه جنگ تجدید بنای آن آغاز شد. ده سال بعد ساختمان جدید بیابان رسید و روز ۵ نوامبر سال ۱۹۵۵ با ابرای فیدلیوی بشوون افتتاح گردید.

در تجدید ساختمان کوشش شده که سنن قدیمی با سبک معماری معاصر آمیخته شود و حتی الامکان ابرا بصورت سابق بنا گردد؛ با این حال و با وجود آن که قسمت هائی از ابرا بصورت سابق باقی مانده، باز مبلغ ۲۶۰ میلیون شیلینگ خرج تجدید بنای ابرا شد.

ابرای وین کنجایش ۲۲۰۹ نفر (۱۶۵۸ صندلی و ۵۵۱ محل ایستاده) را دارد، در حالی که ساختمان قبل از جنگ ظرفیت ۲۳۲۴ نفر را داشت. جایگاه

نمای داخلی ابرای وین

ارکستر برای ۱۱۰ نوازنده در نظر گرفته شده و در پشت صحنه ده اطاق برای «سولست» ها، چند اطاق بزرگ برای باله، کر و نوازندگان، و یک سالن برای تمرین ساخته شده است؛ اطاق‌های تشکیلات اداری و مدیر اپرا نیز در همان قسمت قرار دارد. علاوه بر چندین تالار زیبا که در «آنتراکت» مورد استفاده قرار می‌گیرد، در تجدید بنا دو تالار جدید نیز به اپرا افزوده شده که یکی به تالار «کوبلن» و دیگری به تالار مرمر معروف است؛ در تالار کوبلن سیزده کوبلن بسیار جالب بدیوار آویخته شده که قسمت‌هایی از اپرای «نی سحرآمیز» موزار را مجسم می‌کند. یک تلویزیون داخلی دستورات مدیر برنامه‌ها را به‌جا پخش می‌نماید و ارکشی ۲۵۰۰ لوله زینت بخش تالار ارکست است.

اپرا از شش طبقه تشکیل یافته است. طبقات دوم تا چهارم اختصاص به لژها دارد و در هر لژ پنج صندلی قرار گرفته است؛ طبقه پنجم بالکن نامیده می‌شود و آخرین طبقه کالری نام دارد؛ ردیف‌های ایستاده نیز در انتهای سالن و در بالکن و کالری واقع شده است.

در دو طرف صحنه دو لژ مخصوص قرار گرفته که یکی اختصاص به رئیس جمهوری و دیگری اختصاص به هیئت وزیران اتریش دارد؛ لژ انتهای سالن نیز برای مهمانان دولت اتریش در نظر گرفته شده است.

۱ صحنه اپرا و پرده آهنینی که روی آن قسمتی از اپرای «ارل و اریس» نقش شده است

در سقف اپرا کرستال عظیمی
قرار دارد که در شمار بزرگترین کرستال
های جهان است و سه تن وزن دارد و
هزارویکصد لامپ آن، اپرا را در روشنی
خیره کننده ای غرق می سازد.

صحنه اپرا ۱۵۰۸ متر مربع
وسعت دارد. طول صحنه ۵۰ متر و ارتفاع
آن ۵۴ متر و محوطه بین صحنه و جایگاه
ارکستر ۱۲ × ۱۴/۵ متر است. در موقع
آتش سوزی می توان پشت صحنه و اطراف
آن را با پرده های آهنین خودکار از صحنه
اصلی جدا کرد.

در مجلس شب نشینی و «بال»
که سالی یک مرتبه در اپرای وین انجام
می شود، جایگاه ارکستر را بر می دارند
و با فشار اهرمی کف صحنه را هم سطح تالار
می کنند؛ باین ترتیب اپرا گنجایش تعداد
بیشتری از علاقمندان «بال» را خواهد
داشت.

« لیزا دلاکازا »
در اپرای « رومن کاوالیه »

معمولا چند ساعت قبل از شروع

اپرا دکورهای برنامه را از محلی که در حومه شهر وین قرار دارد، به محل اپرا
می آورند و این کار بوسیله اتومبیل های عظیم متعلق به اپرا انجام می شود، سپس
دکور پرده اول را نصب می کنند. در فاصله دو پرده نیز دکورهای پرده بعد را باشش
آسانسور بزرگ که هر یک ۳ × ۱۸ متر گنجایش دارد، در محل خود قرار می دهند و
این کار در کمتر از پنج دقیقه انجام می شود.

مقدار برق مورد لزوم اپرا ۲۱۰۰ کیلووات است و این مقدار برای روشن
کردن شهری باسی هزار سکنه کاملا کافی است؛ طول کابل وسیم های برق اپرا نیز
در حدود ۷۰۰ کیلومتر می باشد.

برای افتتاح مجدد اپرا در نظر گرفته شد که هشت برنامه در مدت یکماه اجرا

گردد .

اولین برنامه، اپرای «فیدلیو»ی بتهوون بود که در ۵ نوامبر سال ۱۹۵۵ بروی صحنه آمد.

شوستاکوویچ راجع باین برنامه اینطور نوشت:
«ارکستر و رهبر آن بسیار خوب، سولیست‌ها نسبتاً خوب و صحنه‌سازی و دکور ناقص بود.»

روزنامه «نیویورک هرالد تریبون» ضمن اشاره به برنامه مزبور «دکتر کادل بوم» رهبر ارکستر را مورد انتقاد قرار داد:

«بوم رهبر خوبی است، اما نه شخصیت مالردا دارد، نه هنرنمایی شالك و نه توانائی كلشنس كراوس را.»

روز ۶ نوامبر «دون ژوان» اثر موزار اجرا گردید و سومین برنامه «زن بی‌سایه» اثر ریشار اشتراوس بود که در ۹ نوامبر انجام شد. دوازدهمین برنامه «آیدای وردی» بروی صحنه آمد و پس از آن نوبت به «خوانندگان استاد» واکتر، «روزن کوالیه» اشتراوس و «وتسک» اثر آهنگساز معاصر اتریشی «آلبان برک» رسید. برنامه هشتم اختصاص به باله داشت. علاوه بر آن قبل از ظهر یکی از روزها

سنگونی شادمانه بتهوون بوسیله ارکستر فیلارمونیک وین و کر اپرا بزرگبری «برونو والتر» اجرا شد.

درآمد این برنامه‌ها در حدود ده میلیون شیلینگ (۳۰ میلیون ریال)

بود. اپراهای «روزن کوالیه» و «آیدای» حداکثر و اپرای «وتسک» آلبان برک حداقل درآمد را داشت و این خود توجه مردم اتریش را به اپراهای ایتالیائی برساند.

در این برنامه‌ها خوانندگان مشهوری شرکت داشتند که «جرج لوندن» «لیزا دلاکازا»، «لئون ریسانک»

- 1- Die Frau ohne Schatten
- 2- Wozzeck
- 3- George London
- 4- Lisa della Casa
- 5- Leonie Rysanek

«لئون ریسانک هموسان»
در نقش آیدای

« سنا یوریناک ۱ » و « هیلده گودن ۲ »
 از آن جمله اند. رهبری ارکستر را نیز
 « دکتر کارل بوم »، « برونوالتر »،
 « هانس کناپرتز بوش » و « فریتز راینر »
 بهمه داشته‌اند.

پس از افتتاح مجدد اپرای وین
 دکتر کارل بوم مانند سابق مدیریت اپرا
 را بهمه گرفت و با آنکه با او مخالفت-
 هائی می‌شد، همچنان بر سر کار باقی ماند.
 وی به آثار اشتراوس و آلبان برک علاقه
 زیادی داشت و از جمله « ووتسک » آلبان
 برک را در بسیاری از ممالک رهبری کرد
 و برک را به جهانیان شناساند.

کارل بوم بنا به دعوت دولت
 امریکاسفری بآن دیار کرد و ضمن رهبری
 ارکسترهای مختلف مورد استقبال دوستان و
 موسیقی و ناقدان هنری امریکائی قرار
 قرار گرفت.

« سنا یوریناک »

کارایان وارد گود می‌شود - در سال ۱۹۵۶ دکتر بوم با « هربرت
 فون کارایان ۳ » قراردادی بست و مدیریت برنامه‌های فستیوال موسیقی سالزبورگ
 را بهمه او گذاشت.

کارایان در سال ۱۹۰۸ در سالزبورگ متولد شد؛ پس از خاتمه تحصیلات
 مقدماتی بفرانکفرتن پیانو برداخت و سپس رشته رهبری ارکستر را برگزید. در سال
 ۱۹۳۴ بعنوان مدیر اپرای شهر آخن شروع بکار کرد و سه سال بعد فیدلیوی پتهوون
 را در اپرای برلن بروی صحنه آورد؛ از آن پس بعنوان « رهبر میهمان »، ارکستر
 اپرا و ارکستر فیلامونیک برلن را رهبری می‌کرد.
 در سال ۱۹۴۷ کارایان عازم وین شد و دو سال بعد به مدیریت « انجمن

Hilde Güden - ۲ Sena Jurinac - ۱

Herbert von Karajan - ۳

دوستداران موسیقی « آن شهر انتخاب گردید؛ سپس رهبری ارکسترهای مختلف پرداخت: ابتدا ارکستر فیلارمونیک وین را در شهرهای متعدد رهبری کرد، بعدسراغ ارکستر فیلارمونیک لندن رفت و از آنجا به میلان پرواز کرد تا رهبری و مدیریت صحنه را در اسکالای میلان عهده‌دار شود.

کارایان بلندپرواز در جایی بند نمی‌شد؛ بزودی او را در فستیوال‌های مهم موسیقی از قبیل «بایروت»، سالزبورگ، ادینبورگ، لوسرن، وین، برلن و مونیخ می‌بینیم و شکفت آنکه در برگزاری همه این فستیوالها سهمی بسزا داشت.

بامرک « فورتوانکлер » در ۱۹۵۴ رهبری ارکستر فیلارمونیک برلن به کارایان واگذار شد، دو سال بعد رهبری فستیوال سالزبورگ را به عهده گرفت و در سپتامبر همان سال ابرای وین را تسخیر کرد.

کالاس در ابرای وین - در ژوئن سال ۱۹۵۶ ارکستر و خوانندگان

ابرای اسکالای میلان برای شرکت در فستیوال سالیانه موسیقی وین، عازم آنجا شدند و ابرای « لوجیا دی لامرمورا » دویزتی را سه شب بروی صحنه آوردند. در رأس

خوانندگان این برنامه ماریا کالاس قرار داشت؛ خواننده مشهور و مغرور مضموم بود که مردم وین را آنچنان شیفته هنر و بازی خود سازد که بلافاصله ابرای وین قرارداد طویل‌مدتی با او ببندد. علاوه بر کالاس « جوزپو دی استفانو » و « رولاندو پانرائی » نیز در اجرای شاهکار دو نیز تجمیع انسانی مطالعات فکری شرکت داشتند.

با آنکه این برنامه از طرف مردم هنردوست وین با استقبال بسیار مواجه شد، معینا قراردادی با کالاس بسته نشد.

قرارداد ابرای وین و ابرای اسکالای میلان -

در سومین روز اجرای ابرای

۱- Lucia di Lammermoor

۲- Giuseppe di Stefano

۳- Rolando Panerai

« لوجیا دی لامرمور » قراردادی به کوشش کارایان بین ابرای وین و ابرای اسکالا بسته شد که بوسیله مدیر اسکالا و رئیس « اداره تئاترهای جمهوری » اتریش و کارایان بامضا رسید.

مواد شش گانه قرارداد مزبور بقرار زیر بود:

۱ - طرفین موافقت کردند که در اجرای ابراهای کلاسیک و رومانیتیک با یکدیگر همکاری کنند.

۲ - مبادله رهبر ارکستر، خواننده، کارگردان، دکوراتور و متخصص فنی.

۳ - هنرمندان دو ابرای سالی دو تا سه مرتبه بعنوان مهمان در برنامه های ابرایی کشور دیگر شرکت کنند.

۴ - همکاری در اجرای آثار تازه.

۵ - شرکت هنرمندان دو ابرای در فستیوال سالیانه سالزبورگ.

۶ - ایجاد يك انستیتوی بزرگ بین المللی ابرای.

و بدنبال این قرارداد بود که کارایان را دعوت کردند تا مدیریت ابرای وین را به عهده بگیرد و او پس از آنکه پیشنهادات خود را به « اداره تئاترهای جمهوری » قبولاند، در سپتامبر سال ۱۹۵۶ برای مدت سه سال به مدیریت ابرای وین انتخاب شد.

هربرت فون کارایان

شرایط مالی - باین ترتیب از اول سپتامبر سال ۱۹۵۶ کارایان مسئولیت سنگین اداره ابرای وین را بعهده گرفت و طبق قراردادی که با مضا رسید، قرار شد

برای هر شب رهبری ارکستر ابرا بانزده هزار شیلینگ (چهل و پنج هزار ریال) و برای هر بار کارگردانی ابرا بین سی تا پنجاه هزار شیلینگ به کارایان داده شود؛ حقوق سالیانه کارایان نیز هشتاد هزار شیلینگ در نظر گرفته شد؛ ضمناً کارایان تعهد کرد که در هر سال حداقل سی تا چهل شب ارکستر ابرا را رهبری کند

بد نیست بدانید که مبلغ بانزده هزار شیلینگ بزرگترین رقمی است که تا کنون ابرای وین برای رهبری ارکستر بکسی پرداخته است. (استرا-وینسکی، هیندمیت و «آنتونینو ووتسو» استثنائاً هجده هزار

ماریا کالاس

شیلینگ می گرفتند) بعد از کارایان، میتر و پولوس فقید سیزده هزار و سایر رهبران دوازده هزار شیلینگ دریافت می داشتند.

اداره تئاترهای جمهوری ۲ - ابرای وین زیر نظر « اداره تئاترهای جمهوری » اداره می شود. این اداره کلیه تشکیلات هنری اتریش (اعم از تئاتر و

۱ - Antonino Votto

۲ - Bundestheaterverwaltung

کارایان و همسر جوانش

اِبرا و کنسر (را زیر نظر دارد و بودجه سالیانه اش - ۱۸۵ میلیون شیلینگ - با بودجه سالیانه یکی از شهرهای بزرگ اتریش برابر است . در این اداره همه نوع کارمند، از هنرمند و موسیقی دان گرفته تا حقوق دان و متخصص فنی و کارگر عضویت دارند و از دوهزار و دویست کارمند آنجا در حدود هزار نفر در اِبرا کار می کنند.

از سال ۱۹۵۸ تا کنون دکتر « کارل هائرتل » سرپرستی « اداره تئاترهای جمهوری » را به عهده دارد.

(بقیه دارد)